

grotendeels een rust, die men er niet verwachten zou. De wandelaars plegen nl. boven over te gaan of wel beneden langs, aan de rand van de omrasterde weilandjes en de rimboe van Riet en Wilgeroosjes. Baders vindt men er niet, omdat de modderzone er te breed is en grotendeels met prikkeldraad omgeven. Halverhoogte loopt zelden iemand, zodat bv. de rijkelijk bloeiende Hondsviooltjes het houden. Zelden merkt ook iemand op, dat hier Herts-hoornweegbree (*Plantago coronopus*) groeit. Wat „in de loop” ligt, heeft het slecht. Een pol Zeepkruid, een plant die het door de wortelstokken nog redt, heb ik wel in knop, maar nimmer met bloemen getooid gezien.

Het is de moeite waard te dwalen langs de Gooise IJsselmeerkust, vooral op dagen

en uren en bij weersomstandigheden, waarop de gewone wandelaar liever thuis of elders verblijft. Het geeft plezier om te zien, dat hier de flora zich uitbreidt en verrijkt, daar waar voor enkele decennia slechts weinig stand kon houden. Slechts één grote zorg is er: wat gebeurt er op de duur met dit kustgebied? En wel zodra een nieuwe polder hier een smalle strook binnenwater doet ontstaan en gegadigden komen opdagen voor het stichten van watersportbedrijven? Als het Gooi — steeds dichter bevolkt — in groter mate de kust als recreatieoord gaat zoeken? Twee strookjes kust zijn eigendom van het Goois Natuurreservaat, de slechtste, de meest afgetrapte. Van de „rimboe” is niets beschermd!

VEZELVONDSTEN VAN OMSTREEKS HET BEGIN VAN ONZE JAARTELLING IN KENNEMERLAND)

B. J. WIELAND LOS.

Textielvezels uit vroeger tijden zijn in Kennemerland tot nu toe zeer zelden aangetroffen. Verwondering behoeft dit niet te wekken, aangezien de meeste nederzettingen zich op zand bevonden, waarin vezels over het algemeen uitermate moeilijk bewaard blijven. Over de kleding van onze voorouders weten wij voor wat betreft Kennemerland dan ook zeer weinig, al werd het spinnen blijkens delen van weefgetouwen, die in verschillende nederzettingen werden gevonden, druk beoefend.

De belangrijkste vezelvondst in Kennemer-

land werd gedaan in de inheemse nederzetting uit de ijzertijd en Romeinse tijd op de Spanjersberg in Santpoort (gem. Velsen) (1). De heer H. J. van der Wall trof in 1951 in één van de woonlagen een vezelbal aan in de nabijheid van een groot aantal opeengepakte scherven. Dergelijke hoeveelheden aardewerk vindt men wel eens op een plaats waar veel werd gestookt.

De analyse, uitgevoerd door het Vezelinstituut T.N.O. d.d. 18-1-1956, luidt als volgt:

„Het dierlijk materiaal bestaat uit resten

¹⁾ Aan Prof. Dr. H. Brunsting, conservator van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, ben ik dank verschuldigd voor het beschikbaar stellen van de scherf uit Dorregeest. Hetzelfde geldt voor de heer H. J. van der Wall (Velsen) ten aanzien

van de vezels uit de Spanjersberg. Ir. J. R. H. van Nouhuys, directeur van het Vezelinstituut T.N.O. te Delft, was zo bereidwillig de hem toegezonden monsters te doen onderzoeken.

van hazen- of konijnenvellen. De vezels zijn deels nog in zeer goede staat. Slechts aan de vezeluiteinden treedt fibrillering op, terwijl bij de dikke vezels uiteenvalling vanuit het merg optreedt. Tussen de vezels bevindt zich vrij veel amorf materiaal, waaraan bij sterkere vergroting ($400 \times$) plaatselijk nog enige structuur te zien is. De vezels zelf zijn hoogstwaarschijnlijk niet afgeschoren: duidelijke resten van haarwortels zijn te vinden. Klaarblijkelijk hebben we dus te maken met hazen- of konijnenvellen, waarbij slechts de keratine goed bewaard is gebleven. Tussen de knaagdiervezels bevinden zich enkele wolvezels."

Linnen of vlasvezels ben ik in Kennemerland nog niet tegengekomen. Het is overigens de vraag of dergelijk materiaal in zandgrond ooit wordt geconserveerd, zelfs onder de zeer speciale omstandigheden van menselijke bewoning. Wel vond ik enige keren goed gesnauwde vlaszaden (kennelijk dus van een gekweekte soort), o.a. in de genoemde nederzetting te Velsen en bij een nederzetting uit dezelfde periodes bij paal 28 op het strand te Camper-

duin. Met volkomen zekerheid kan echter niet worden gezegd, dat in Kennemerland indertijd ook linnen werd vervaardigd (al is dit wel hoogstwaarschijnlijk), daar vlaszaden vroeger vaak werden gegeten.

Tenslotte vermeld ik hier nog een merkwaardige, echter dubieuze vondst uit een in 1941 verrichte opgraving van een inheemse nederzetting uit de Romeinse tijd te Dorregeest (gem. Uitgeest), nl. een stukje katoen dat aan een inheemse scherf kleefde. De schering was wit, de inslag geelbruin. Volgens mededeling van de heer Van Nouhuys was de katoen van een mooie gelijkmatige en goede kwaliteit. Op vele plaatsen was een sterke schimmel-aantasting te zien. De Romeinen waren bekend met het gebruik van katoen als textielvezel en wat de Romeinen bezaten kon uiteraard door Germanen door ruil of roof worden verkregen. Zoals bekend komt katoen uit India. Van archaeologische zijde wordt echter de authenticiteit van de weefselvondst uit Dorregeest in twijfel getrokken. Men denkt hier aan de een of andere grappenmaker, die tijdens de opgraving met opzet een stukje katoen aan de scherf heeft geplakt.

Litteratuur:

- 1) Wieland Los, B. J., 1956. Stroomde er in vroeger tijden een Rijnarm door Kennemerland? *Natura* 53, no. 1.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Nestoriëntatie bij Scholeksters. In het artikel over het broeden van de Scholekster in Nederland van H. Blaak in het juni-nummer van D.L.N. komt de volgende passage voor:

„Een beslist niet toevallige omstandigheid is het voorkomen van een of ander vast punt in de nabijheid van het nest. Mogelijk is de nestkuil met opzet bij zo'n punt (een paaltje, een pol gras, een bepaalde bloem) gemaakt of is zo'n baken bij het nest gebracht (stro, takjes, aanspoelsel). Proeven in een weiland — overigens moeilijk uitvoerbaar —

leverden weinig resultaat op. Toch lijkt aannemelijk, dat dergelijke prenten opzettelijk zijn gekozen, ter wille van oriëntatie. Ook bij Kieviten in de duinen viel dit meer of minder duidelijk vast te stellen”.

Naar aanleiding hiervan kan ik globaal iets medelen over enkele nestoriëntatieproeven bij Scholeksters op de Boschplaat (Terschelling) die R. de Haan en ondergetekende deden tijdens een ethologie-kampje o.l.v. Prof. N. Tinbergen in 1949. Het was ons tijdens proeven over eigrootte en